

Kohtuasi C-515/21

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

20. august 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Court of Appeal (Iirimaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

30. juuli 2021

Apellant:

PH

Vastustaja:

Minister for Justice & Equality

[...] [Menetluse etapid, mille tulemusena tegi Court of Appeal (apellatsioonikohus) määruse eelotsuse küsimuste esitamiseks Euroopa Kohtule]

[...] [Poolte õigusnõustajate nimed]

COURT OF APPEAL

[...] [Kohtuasja number liikmesriigis ja kohtukoosseis]

**2003. AASTA EUROOPA VAHISTAMISMÄÄRUSE SEADUSE
KÜSIMUSES**

(MUUDETUD REDAKTSIOONIS)

KOHTUASJAS, MILLE POOLED ON:

MINISTER FOR JUSTICE AND EQUALITY

[...] vastustaja

JA

PH

[...] *apellant*

EELOTSUSETAOTLUS

ESITATUD EUROOPA LIIDU TOIMIMISE LEPINGU

ARTIKLI 267 ALUSEL

Eelotsusetaotluse esitanud kohus

- 1 Eelotsusetaotluse on esitanud Court of Appeal (apellatsioonikohus) [...] [...]

Pooled ja nende esindajad

- 2 Menetluse pooled on järgmised:

Minister for Justice and Equality (edaspidi „minister“), [...]

PH (edaspidi „apellant“) [...] [Poolte õigusnõustajate nimed]

Põhikohtuasja ese

- 3 Poola taotleb apellandi üleandmist 26. veebruaril 2019 tehtud Euroopa vahistamismääruse (EVM) alusel. EVM-iga taotletakse apellandi üleandmist selleks, et pöörata täitmisele üheaastane vangistus, mille Wrocław-Śródmieście rajoonikohus mõistis talle 29. mail 2015 seoses teenusetõkestusründega, mille ta pani toime Wrocław'i kaubandusettevõtte suhtes ja millega kaasnesid ähvardused rünnet jätkata, kui talle ei maksta. Karistus jäeti 5-aastase katseajaga tingimisi täitmisele pööramata. See süütegu pandi toime 2015. aasta jaanuaris ning selles määruses viidatakse sellele kui „esimesele süüteole“.
- 4 Apellanti teavitati tema suhtes toimuvast menetlusest ja ta oli rajoonikohtus kohal. Ta ei kaevanud süüdimõistmist ega karistust edasi.
- 5 21. veebruaril 2017 mõistis Bydgoszczy rajoonikohus apellandi süüdi haagiselamusse sissemurdmises ja sealt asjade varastamises. Selle süüteo eest mõisteti apellandile karistuseks 14 kuu pikkune vangistus ja selles määruses viidatakse sellele kui „teisele süüteole“.
- 6 Teine süütegu pandi toime esimese süüteo eest mõistetud karistusele kohaldatava katseaja jooksul ja seetõttu tegi Wrocław-Śródmieście rajoonikohus 16. mail 2017 Poola karistusseadustiku artikli 75 lõike 1 kohaselt määruse üheaastase karistuse täitmisele pööramiseks (edaspidi „täitmisele pööramise otsus“). Artikli 75 lõikes 1 on sätestatud, et „kohus teeb määruse karistuse täitmisele pööramiseks, kui süüdimõistetu paneb katseajal toime tahtliku süüteo, mis sarnaneb sellele, mille

eest talle kehtivalt ja lõplikult vangistus mõisteti.“ Artikli 75 lõige 1 on pealtnäha kohustuslik ja vahistamismääruse teinud õigusasutus viitab mõistetud karistuse kandmise määrusele kui „kohustuslikule“.

- 7 Apellant ei olnud teadlik 2017. aasta veebruaris Bydgoszczy rajoonikohtus toimunud istungist ega ilmunud sinna ei isiklikult ega esindaja kaudu. Samuti ei olnud ta teadlik Wroclow-Śródmieście rajoonikohtus toimunud hilisemast menetlusest, mille tulemusena tehti täitmisele pööramise otsus, ja ta ei ilmunud 16. mai 2017. aasta istungile ei isiklikult ega esindaja kaudu.
- 8 26. veebruaril 2019 tegi Wroclow-Śródmieście rajoonikohus EVM-i. Selles taotletakse apellandi üleandmist üksnes esimese süüteoga seoses. Teise süüteoga seoses üleandmist ei taotletud.
- 9 Vastuseks High Courti (kõrge kohus) päringule selgitas Bydgoszczy rajoonikohus, et tähtaeg, mille jooksul apellant võis süüdimõistmise teises süüteo edasi kaevata, on möödunud. Kuid selle kohtu sõnul on igaühel võimalik „kasutada erakorralist õiguskaitsevahendit (otsuse tagasipööramine, taotlus menetlus taasavada)“. Selle menetluse kohta rohkem teavet ei antud. Vahistamismääruse teinud õigusasutuselt saadud teabest nähtub, et täitmisele pööramise otsus püsib jõus, kui ja kuni ei tehta määrust, millega peatatakse 21. veebruari 2017. aasta määruse täitmine.
- 10 Käesoleva kohtu esialgne seisukoht on, et apellandi üle tagaselja peetud kohtulik arutelu ja tema süüdimõistmine ei olnud kooskõlas [Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni] EIÕK artikliga 6 ega (kohaldatavas ulatuses) harta artiklitega 47 ja 48. Praegu olemasoleva teabe põhjal ei ole võimalik teha järeldust, et apellant loobus oma õigusest osaleda selles kohtulikus arutelus. Samuti on eelotsusetaotlust esitav kohus esialgsel seisukohal, et kui apellandi üle peetavat kohtulikku arutelu teise süüteo eest ja/või järgnevat istungit, mille tulemusena tehti täitmisele pööramise otsus, tuleb käsitada „kohtuliku aruteluna, mille tulemusel otsus tehti“, praeguse üleandmise mõistes, ei oleks nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (2002/584/JSK) (edaspidi „raamotsus“) artikli 4a // 2003. aasta Euroopa vahistamismääruse seaduse (muudetud) (edaspidi „2003. aasta seadus“) § 45 nõuded täidetud. [...] apellatsioonkaebuse tegelik küsimus on see, kas sellised aspektid on üleandmise otsustamisel üleüldse põhimõtteliselt asjakohased. Kui neid peetakse asjakohasteks, võib olla vaja korraldada täiendav uurimine enne lõplikku otsustamist, kas nende faktiliste asjaolude alusel tuleks üleandmisest tõepoolest keelduda.
- 11 Üleandmisest keeldumise kohta esitati mitu eri põhjendust ning High Court (kõrge kohus) lükkas need kõik tagasi. Eelotsusetaotluse mõistes on asjakohased üksnes kaks omavahel seotud keeldumise alust:

(1) Apellant väidab, et olukorras, kus talle mõistetud vangistus esimese süüteo eest (ehk karistus, mille täideviimiseks nõutakse tema üleandmist) on täidetav

üksnes tema hilisema süüdimõistmise tõttu teises süüteos, mille tulemusel tehti 16. mail 2017 omakorda täitmisele pööramise otsus, kujutab selle süüdimõistmiseni ja täitmisele pööramise otsuseni viinud menetlus endast „kohtulikku arutelu, mille tulemusel otsus tehti“, raamotsuse artikli 4a lõike 1 mõistes, mis on Iiri õiguses rakendatud 2003. aasta seaduse §-ga 45. Apellant väidab, et selle alusel tuleks tema üleandmisest keelduda, kuna see menetlus toimus tagaselja ja mitte ükski artikli 42 lõikes 1 / §-s 45 sätestatud tingimus ei ole kohaldatav.

(2) Apellant väidab, et menetluses, mis lõppes tema süüdimõistmisega teises süüteos ning täitmisele pööramise otsuse tegemisega, rikuti tema [õigust] õiglasele kohtumentlusele [...], mis on tagatud EIÕK [...] artikliga 6 [...]. Kuna menetlus toimus tagaselja ja kuna on ilmselge, et apellandil ei ole tema üleandmise korral õigust uuesti läbivaatamise menetlusele ega edasikaebusele, mis võiks viia süüdimõistmiseni või täitekorralduse tühistamiseni, väidab apellant, et tema üleandmine EVM-i täitmiseks „rikuks jämedalt“ EIÕK artiklit 6 ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikleid 47 ja 48 ning et sellistel asjaoludel peab eelotsusetaotlust esitav kohus 2003. aasta Euroopa vahistamismääruse seaduse § 37 kohaselt üleandmisest keelduma.

- 12 Minister vaidlustab need põhjendused. Seoses punktiga 1 väidab minister, et 22. detsembri 2017. aasta otsusest kohtuasjas Samet Ardic, C-571/[17] PPU, EU:C:2017:1026 (edaspidi „kohtuotsus Ardic“) nähtub selgelt, et ei menetlus, mis lõppes apellandi süüdimõistmisega teises süüteos, ega järgnev menetlus, mis lõppes täitmisele pööramise otsuse tegemisega, kujutanud endast „kohtulikku arutelu, mille tulemusel otsus tehti“, artikli 4a / § 45 tähenduses; kohtulik arutelu nende sätete tähenduses oli kohtulik arutelu Wroclow-Śródmieście rajoonikohtus, mille tulemusel mõisteti ta süüdi ja mõisteti karistus esimese kuriteo eest 29. mail 2015. Selle kohtuliku arutelu ja otsuse puhul olid artikli 4a / § 45 nõuded täielikult täidetud, kuna apellant oli rajoonikohtus kohal. Samuti väitis minister, et selle kohtu hiljem tehtud täitmisele pööramise otsus, mis johtus apellandi süüdimõistmisest teises süüteos, oli pelgalt meede, mis puudutas vabadusekaotusliku karistuse täitmise meetodit ega mõjutanud apellandile esimeses süüteos süüdimõistmise järel mõistetud vabadusekaotusliku karistuse „liiki või määra“. Seoses punktiga 2 väidab minister, et menetlus, mis lõppes apellandi süüdimõistmisega teises süüteos ning sellele järgnenud täitmisele pööramise otsuse tegemisega, ei ole asjakohane otsustamisel, kas EVM-i täita või mitte. Isegi kui leidis aset artikli 6 rikkumine (ja minister ei mööna, et selline rikkumine oleks toimunud), kuuluvad kõik õiguskaitsevahendid vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtute pädevusse (ja [...] eelotsusetaotlust esitav kohus peaks eeldama, et apellandi üleandmise korral oleks tõhus õiguskaitsevahend talle kättesaadav) ning ükski selline rikkumine ei küündinud sellise raskusastmeni, mis annaks alust kalduda kõrvale raamotsuse üldisest põhimõttest, et vahistamismäärused tuleks täita.

Asjakohased õigusnormid

2003. aasta Euroopa vahistamismääruse seadus (muudetud redaktsioonis)

- 13 Raamotsust rakendatakse liri õiguses 2003. aasta [Euroopa vahistamismääruse seadusega (muudetud redaktsioonis)]
- 14 2003. aasta seaduse §-s 45 kasutatakse võimalust, mis on liikmesriikidele antud artiklis 4a. Selles on sätestatud, et „[i]sikut ei anta käesoleva seaduse kohaselt üle, kui ta ei ole isiklikult osalenud menetluses, mille tulemusena mõisteti karistus või tehti kinnipidamismäärus, mille suhtes tehti Euroopa vahistamismäärus, välja arvatud juhul, kui Euroopa vahistamismääruses on ära toodud nõukogu raamotsusega 2009/299/JSK muudetud raamotsuse lisas oleva vahistamismääruse vormi punkti d alapunktides 2, 3 ja 4 nõutud andmed.“ Punktid 3.1a, 3.1b, 3.2 ja 3.3 vastavad artikli 4a punkti 1 alapunktidele a–d (§ 45 on täies mahus esitatud eelotsusetaotluse lisas).

- 15 2003. aasta seaduse § 37 lõikes 1 on (muu hulgas) sätestatud:

„Isikut ei anta käesoleva seaduse kohaselt üle, kui:

- a) tema üleandmine oleks vastuolus riigi kohustustega, mis tulenevad i) konventsioonist või ii) konventsiooni protokollidest“

Harta

- 16 Harta artikli 47 teises lõigus on sätestatud:

„Igaühel on õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus seaduse alusel moodustatud kohtus. Igaühel peab olema võimalus saada nõu ja kaitset ning olla esindatud.“

- 17 Artikli 48 lõikes 2 on sätestatud:

„Iga süüdistatava õigus kaitsele on tagatud.“

Raamotsus

- 18 Raamotsuse põhjenduses 12 on (muu hulgas) sätestatud, et raamotsus „austab põhiõigusi ja järgib põhimõtteid, mida tunnustatakse Euroopa Liidu lepingu artiklis 6 ja mis on kajastatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas, eelkõige selle VI peatükis.“
- 19 Raamotsuse artiklis 4a (mis lisati raamotsuse 2009/299/JSK artikliga 2) on sätestatud:

„Vahistamismäärust täitev õigusasutus võib samuti keelduda täitmast Euroopa vahistamismäärust, mis on tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks, kui isik ei ilmunud isiklikult kohtulikule arutelule, mille tulemusel otsus tehti, välja arvatud kui Euroopa vahistamismääruses märgitakse, et koosõlas vahistamismääruse teinud

liikmesriigi siseriiklikes õigusaktides määratletud täiendavate menetlusnõuetega

a) ja õigeaegselt

- i) esitati asjakohasele isikule kohtukutse isiklikult ning seega teavitati teda sellest, millal ja kus toimub kava kohaselt kohtulik arutelu, mille tulemusel asjaomane otsus tehti, või [...] muul viisil

ning

- ii) teavitati asjaomast isikut sellest, et otsuse võib teha ka siis, kui isik ei ilmu kohtulikule arutelule,

või

- b) on asjaomane isik, olles kavandatud kohtulikust arutelust teadlik, andnud volitused enda kohtulikul arutelul kaitsmiseks asjaomase isiku või riigi poolt määratud õigusnõustajale, kes teda kohtulikul arutelul ka kaitses,

[või]

- c) ning pärast seda, kui asjaomasele isikule otsus kätte toimetati ning teda teavitati selgesõnaliselt õigusest taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata ning tema õigusest osaleda sellel kohtulikul arutelul, mis võimaldab asja, sealhulgas uue tõendusmaterjali sisulist uuesti läbivaatamist ja mille tulemuseks võib olla algse otsuse tühistamine:

- i) teatas asjaomane isik selgesõnaliselt, et ta ei vaidlusta seda otsust,

või

- ii) ei taotlenud asjaomane isik asja uuesti läbivaatamist ega kaevanud otsust edasi kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul

või

- d) ei toimetatud asjaomasele isikule otsust isiklikult kätte, kuid

- i) see toimetatakse talle isiklikult kätte viivitamatult pärast üleandmist ning teda teavitatakse selgesõnaliselt tema õigusest taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata ning tema õigusest osaleda sellel kohtulikul arutelul, mis võimaldab asja, sealhulgas uue tõendusmaterjali sisulist uuesti läbivaatamist ja mille tulemuseks võib olla algse otsuse tühistamine,

ning

- ii) teda teavitatakse ajavahemikust, mille jooksul peab ta taotlema asja uuesti läbivaatamist või kaebama otsuse edasi, nagu on esitatud asjaomasest Euroopa vahistamismääruses.“

Asjakohane kohtupraktika

- 20 Euroopa Kohus käsitles artiklit 4a kohtuotsuses *Ardic*. Seal leidis Euroopa Kohus, et kui isik on kuriteos süüdi mõistetud ja talle on mõistetud vabadusekaotuslik karistus, mille on seejärel jäetud teatavatel tingimustel osaliselt kohaldamata, tuleb mõistet „kohtulik arutelu, mille tulemusena otsus tehti“ artikli 4a tähenduses „tõlgendada nii, et see ei hõlma menetlust, mille käigus tühistatakse vabadusekaotusliku karistuse täideviimise peatamine seetõttu, et katseajal ei järgitud peatamise tingimusi, kui niisuguse menetluse tulemusel tehtud otsusega ei muudeta algul mõistetud karistuse liiki ega määra“.
- 21 Iiri kohtud on korduvalt käsitlenud kriteeriume, mille alusel otsustada, kas üleandmisest tuleks 2003. aasta seaduse § 37 alusel keelduda. Kohtupraktikas rõhutatakse, et keeldumise künnis on kõrge. Kohtuotsuses *Minister for Justice vs. Stapleton* [2007] IESC 30, [2008] 1 IR 669, märkis Iirimaa kõrgeim kohus, et „täitva liikmesriigi kohtud peavad üleandmismääruse tegemise üle otsustamisel lähtuma eeldusest, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtud austavad [...] inimõigusi ja põhivabadusi, nagu on nõutud Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõikes 1“ (punkt 70). Kohtuotsuses *Minister for Justice and Equality vs. Celmer* [2019] IESC 80, [2020] 1 ILRM 121 – kus vaidlus üleandmise üle tugines peamiselt harta artiklile 47 ja artikli 28 lõikele 2 – sõnastas Supreme Court (Iirimaa kõrgeim kohus) kriteeriumi selle põhjal, kas tagaotsitavat ähvardab oht, et rikutakse „tema põhiõiguse õiglasele kohtulikule arutamisele olemust“. Kohus tuletas selle kriteeriumi suurkoja 25. juuli 2018. aasta otsusest kohtuasjas *L.M., C-216/18 PPU*, EU:C:2018:586.
- 22 Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas rõhutatakse, et põhimõte, mis välistab tagaselja toimuva kohtuliku arutelu ja süüdimõistmise, on kinnistunud ja põhiolemuslik, välja arvatud juhul, kui sellega kaasneb õigus nõuda asja uuesti läbivaatamise menetlust: *Stoichkov vs. Bulgaaria*, (9808/02) 44 EHRR 14, *Sejdovic vs. Itaalia* (56581/00, 2006) ja *Othman vs. Ühendkuningriik* (8139/09) (2012) 55 EHRR 1. Lepinguosaliste kohustus tagada, et kriminaalasjas süüdistataval oleks õigus viibida kohtusaalis – kas algse menetluse või uuesti läbivaatamise menetluse ajal – „on üks artiklist 6 tulenevaid põhinõudeid“ (kohtuotsus *Sejdovic*, punkt 84). Kohtuotsuses *Othman* märkis Euroopa Inimõiguste Kohus, et „Euroopa Inimõiguste Kohtu väljakujunenud praktika näeb ette võimaluse erandkorras vaidlustada väljasaatmise või väljaandmise otsus artikli 6 alusel olukorras, kus tagaotsitav on väljaandmistootluse teinud riigis kohanud ilmselget ilmajätmist õigusemõistmisest või kui selleks on oht“ (punkt 258). Seejärel täheldas ta, et Euroopa Inimõiguste Kohus on märkinud, et „ilmselget ilmajätmist õigusemõistmisest võivad endast kujutada teatavad ebaõigluse vormid“, sealhulgas „tagaselja süüdimõistmine, millele ei järgne võimalust taotleda süüdistuse põhjendatuse uuesti hindamist“ (punkt 259).

- 23 Iiri õiguse kohaselt „ei saa miski olla selgem kui põhimõte, et teostamaks õigusi, mis on tagatud Iiri põhiseaduse artikli 38 lõikega 1, mis lubab kriminaalasja kohtuliku arutamise „üksnes seadusega ettenähtud korras“, peab kuriteos süüdistatav teadma, millal ja kus kohtulik arutelu toimub.“ (O’Brien vs. Coughlan [2016] IESC 4, [2018] 2 IR 270, punkt 8 [...]). Süüdistatava õigust osaleda tema suhtes toimivas menetluses ja seda jälgida on iseloomustatud „süüdistatava põhiseadusest tuleneva põhiõigusena, mida iga kohus kohustub kaitsma ja tagama“ (kohtunik Murphy sõnad kohtuotsuses Lawlor vs. Hogan [1993] ILRM 606, punkt 610). See õigus laieneb karistuse mõistmise istungitele ning samuti istungitele, mille tulemusel võidakse tingimisi kohaldamata jäetud karistus täitmisele pöörata ehk seda kohaldada. Kuid osalemise õigus ei ole absoluutne ja teatavatel piiratud asjaoludel võidakse sellest loobuda.
- 24 Viimaks tugines apellant veel kahele Euroopa Inimõiguste Kohtu otsusele, Böhmer vs. Saksamaa (37568/97) (3. oktoober 2002) ja El Kaada vs. Saksamaa (2130/10) (12. november 2015), mis kinnitavad, et teatavatel asjaoludel on EIÕK artikkel 6 kohaldatav tingimisi kohaldamata jäetud karistuste täitmisele pööramisele. Kõigis neis otsustes leidis Euroopa Inimõiguste Kohus, et EIÕK artikli 6 lõikes 2 sätestatud süütuse presumptsiooni oli rikutud, kui põhjendusega, et kõnealune isik oli toime pannud uue kuriteo, pöörati tingimisi kohaldamata jäetud karistused täitmisele olukorras, kus see otsus tehti enne süü lõplikku kindlakstegemist artiklile 6 vastavas kohtulikus arutelus.

Eelotsusetaotluse alused

- 25 Selles menetluses (viitenumbriga [2021] IECA 209) on eelotsusetaotlust esitav kohus teinud üksikasjaliku otsuse, milles on üksikasjalikult esitatud põhjused, miks ta leiab, et kaebuse üle otsustamiseks tuleb esitada eelotsusetaotlus. Selle kohtuotsuse koopia on lisatud määrusele **lisa 1** nime all.
- 26 Praeguse kohtuasja asjaolud erinevad kohtuasjast Ardic mitmes aspektis. Erinevalt kohtuasjast Ardic põhjustas apellandile [...] [esimese süüte] eest mõistetud vabadusekaotusliku karistuse (mis erinevalt olukorrast kohtuasjas Ardic jäeti algusest peale tingimisi kohaldamata) täitmisele pööramise tema hilisem süüdimõistmine teises süüteos. Sellel süüdimõistmisel oli apellandi varem tingimisi kohaldamata jäetud vabadusekaotusliku karistuse täitmisele pööramisele otsustav mõju. Teine erinevus on see, et erinevalt Samet Ardicust ei ole apellandil üleandmise korral õigust ärakuulamisele *ex post* (välja arvatud õigus taotleda „erakorralist õiguskaitsevahendit“). Üleandmise korral ei ole tal õigust teise süüteo asjus uuesti läbivaatamise menetlusele ja selle süüteo eest süüdimõistmise vaidlustamise tähtaeg on möödunud. Seni, kuni süüdimõistmine kehtib, jääb täitmisele pööramise otsus jõusse ja tal tuleb ära kanda vabadusekaotuslik karistus, millega seoses üleandmist taotletakse.
- 27 Kõigele vaatamata võib öelda, et täitmisele pööramise otsus ei olnud midagi enam kui „otsus seoses varem mõistetud vabadusekaotusliku karistuse täitmisele pööramise või kohaldamisega“ ning et ei sellel otsusel ega apellandi

süüdimõistmisel teises süüteos olnud eesmärki ega mõju muuta esimese süüteoga seoses määratud vabadusekaotusliku karistuse liiki ega määra. Ehkki otsusel pöörata varasem tingimisi kohaldamata jäetud karistus täitmisele on asjaomasele isikule ilmselgelt märkimisväärsed tagajärjed, leiti kohtuotsuses Ardic, et mõistetud karistuse liiki või määra selline otsus ei mõjuta. Selle põhjal võib järeldada, et ei ole oluline, milline on põhjustava otsuse täpne liik – olgu see siis otsus tühistada tingimisi vabastamine tingimisi vabastamise tingimuste rikkumise eest nagu kohtuasjas Ardic või otsus pöörata teise kriminaalkorras süüdimõistmise järel täitmisele varem tingimisi kohaldamata jäetud karistus.

- 28 Samal ajal leiab eelotsusetaotlust esitav kohus, et siin esitatud asjaolud on EIÕK artikliga 6 (ning harta artikliga 47 ja artikli 48 lõikega 2, mis on siin kohaldatavad seetõttu, et EVM-i käsitlev kord tuleneb liidu õigusest) seotud märksa tihedamalt kui kohtuasjas Ardic. Esimese süüteost eest mõistetud vabadusekaotuslik karistus on täitmisele pööratav üksnes seetõttu, et apellant mõisteti teises süüteos tagaselja süüdi ja seejärel tehti täitmisele pööramise otsus. Ehkki täitmisele pööramise otsus oli eraldiseisev kohtuotsus, näib see olevat formaalsus: arvestades [...] [apellandi] süüdimõistmist teises süüteos tundub, et rajoonikohtul puudus kaalutluspädevus ja tal oli kohustus teha määrus tingimisi karistuse täitmisele pööramise kohta. Seetõttu avaldas apellandi varasema esimese süüteost eest mõistetud ja tingimisi kohaldamata jäetud vabadusekaotusliku karistuse täitmisele pööramisele sisuliselt otsustavat mõju just teises süüteos süüdimõistmine. Vastasel juhul ei oleks olemas täidetavat vabadusekaotuslikku karistust, mille põhjal saaks teha üleandmismäärust EVM-i täitmiseks. Selles kontekstis väitis apellant, et täpselt nagu siinsed kohtud ei tunnustaks ega täidaks tagaselja tehtud otsust teises süüteos (artikli 4a / § 45 sätete tõttu) – siinkohal juhib apellant tähelepanu asjaolule, et Poola ei ole selgitamata põhjustel taotlenud tema üleandmist nimetatud süüteost eest –, ei tohiks nad seda süüdimõistvat otsust tunnustada ega täita ka selleks, et anda ta üle esimese süüteost eest.
- 29 Eeldusel, et artikkel 4a / § 45 oleks takistanud apellandi üleandmist teise süüteost eest tagaselja toimunud kohtumenetluse ja süüdimõistmise järel mõistetud karistuse kandmiseks, tunduks tavatu, [...] [kui ta] tuleks üle anda esimese süüteost eest mõistetud karistuse kandmiseks olukorras, kus see karistus on täitmisele pööratav üksnes [...] sellesama tagaselja süüdimõistmise tõttu.
- 30 Eelotsusetaotlust esitava kohtu hinnangul ei käsitle kohtuasjas Ardic vaadeldud Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika, näiteks kohtuotsus Boulois vs. Luksemburg, päris sama teemat. Kohtuotsus Boulois ei puudutanud tingimisi kohaldamata jäetud karistuse täitmisele pööramist järgneva süüdimõistmise tõttu. Pigem puudutas see Luksemburgi vanglaameti otsuseid seoses lühiajalise väljasõidu, tingimusliku vabastamise ja vangi üleviimisega. Siin aga ei ole kahtlust, et artikkel 6 on apellandi kohtumenetlusele, süüdimõistmisele ja karistuse mõistmisele teise süüteost eest tõepoolest kohaldatav. Nagu juba märgitud, siis paistab, et see süüdimõistmine oli esimese süüteost eest apellandile mõistetud tingimisi kohaldamata jäetud vabadusekaotusliku karistuse täitmisele pööramisel

otsustava tähtsusega. Sisuliselt kutsus see süüdimõistmine esile karistuse täitmisele pööramise.

- 31 Neil asjaoludel näib eelotsusetaotlust esitavale kohtule mõeldav, et täitmisele pööramise otsus on nii tihedalt seotud teises süüteos süüdimõistmisega, et seda süüdimõistmist mõjutav EIÕK artikli 6 lõike 1 rikkumine peab mõjutama ka seda täitmisele pööramise otsust. Ilmselt toetavad sellist väidet ka Euroopa Inimõiguste Kohtu otsused kohtuasjades Böhmer vs. Saksamaa ja El Kaada vs. Saksamaa. Erinevalt kohtuotsusest Boulois ja muudest kohtuotsuses Ardic viidatud autoriteetsetest allikatest käsitlesid need otsused tingimisi kohaldamata jäetud karistuse täitmisele pööramist hilisema kuriteo toimepaneku alusel. Ehkki apellandi kohtuasjas erinesid faktilised asjaolud selle poolest, et kohtud tegid täitmismäärused sellise süü tuvastamise alusel, mis ei põhinenud kriminaalmenetluse järel tehtud lõplikul süüdimõistmisel – mis kujutas endast EIÕK artikli 6 lõike 2 rikkumist –, siis täpselt nagu olid täitmisele pööramise otsused kohtuasjades Böhmer ja El Kaada õigusvastased seetõttu, et nad mõlemad tuginesid süü tuvastamisele, mille puhul rikuti EIÕK artikli 6 lõiget 2, on ka siin täitmisele pööramise otsus [...] õigusvastane seetõttu, et see tugines süü tuvastamisele – süüdimõistmisele teises süüteos –, mille puhul rikuti EIÕK artikli 6 lõiget 1. Nii varasemas kui ka hilisemas kohtuasjas on ilmne, et „halvumus, mis [...] võrdub karistusega“ – algse süüdimõistmisega seoses mõistetud vanglakaristuse tingimuslikkuse tühistamine – on kohaldatud „uue kuriteo“ tulemusena (kohtuotsus Böhmer, punkt 66).
- 32 Seetõttu saab kohtuotsuseid Böhmer ja El Kaada tõlgendada nii, et need toetavad laiemat põhimõtet, mille kohaselt juhul, kui hilisema kuriteo toimepanemise eest taotletakse tingimisi kohaldamata jäetud karistuse täitmisele pööramist, peab täitmisele pööramise otsus põhinema sellisel süü tuvastamisel, mis on kooskõlas EIÕK artikliga 6.
- 33 Mittevastavuste raskusastmega seoses võib Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast välja lugeda, et isiku tagaselja süüdimõistmine ilma võimaluseta taotleda süüdistuse põhjendatuse uuesti hindamist võib endast sisuliselt kujutada „ilmselget ilmajätmist õigusemõistmisest“ ja seega võib selle küsimuse väljaandmise (või üleandmise) otsusega seoses „erandjuhul“ artikli 6 alusel tõstatada. Seda seisukohta toetab artikkel 4a ise, andes vahistamismäärust täitvate liikmesriikide kohtutele sõnaselgelt õiguse keelduda üleandmisest olukorras, kus „kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti“ (nagu seda väljendit on tõlgendatud), toimus tagaselja asjaoludel, mis kujutavad endast artikli 6 lõike 1 rikkumist. Tagaselja süüdimõistmist käsitletakse õigustatult tõsise asjana, mis puudutab kriminaalmenetluse elutähtsaid põhimõtteid ja põhiõigusi ning mis võib põhimõtteliselt õigustada sedavõrd äärmuslikku sammu nagu üleandmisest keeldumine. Väärib mainimist, et artikli 4a kohaldamisalasse kuuluvates asjades ei pea vahistamismäärust täitev liikmesriik jätkma artikli 6 rikkumiste heastamist vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtutele.

- 34 Seoses raamotsuse artikli 4a lõike 1 kohaldamisalaga tundub eelotsusetaotlust esitavale kohtule, et ilmselt nõuab tagaotsitava artiklist 6 tulenevate õiguste (ning harta artiklitest 47 ja 48 tulenevate õiguste) sisuline kaitsmine sellistel asjaoludel nagu praegu, et „kohtulikku arutelu, mille tulemusel otsus tehti“, tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab järgnevat kriminaalmenetlust, mille tulemusena mõisteti isik süüdi, kui sellel süüdimõistmisel oli otsustav tähtsus sellise varasema tingimisi kohaldamata jäetud karistuse täitmisele pööramisel, mille suhtes taotletakse üleandmist.
- 35 Ehkki see laiendaks artikli 4a lõike 1 mõistes asjasse puutuvate „otsuste“ ringi, ei kahjustaks ega õõnestaks see ilmselt Euroopa vahistamismääruse mehhanismi tõhusust olukorras, kus liikmesriigid peavad niikuinii oma kriminaalmenetlustes järgima EIÕK artikli 6 lõiget 1. Seetõttu ei tundu kohustus tuvastada, et tagaotsitav osales kohtulikult arutelul, mille tulemusena otsus tehti (ja ka otsuse kuulutamise istungil, kui see on asjakohane), või kui ta ei osalenud, siis et tema artiklist 6 tulenevad õigused olid tagatud, panevat vahistamismääruse teinud liikmesriigile liigset koormust olukorras, kus tingimisi kohaldamata jäetud karistus pööratakse täitmisele järgneva süüdimõistmise tõttu.
- 36 Praegustel asjaoludel ei saa eelotsusetaotlust esitav kohus nõuetekohaselt teha järeldust, nagu takistaks kohtuotsus Ardic üheselt apellandi üleandmisele esitatud vastuväidetega nõustumist, ning nende kahtluste tõttu ja arvestades nende küsimuste suurt tähtsust ning vajadust selguse ja kindluse järele seoses vahistamismäärusi teinud ja neid täitvate liikmesriikide kohustuste ulatusega sellises kontekstis, peab kohus asjakohaseks esitada Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 alusel eelotsusetaotlus.

Eelotsuse küsimused

- 37 Kohus esitab järgmised küsimused. Olenevalt vastusest esimesele küsimusele ei pruugi järgnevatele küsimustele vastamine olla vajalik.

„1. Kas olukorras, kus tagaotsitava üleandmist taotletakse sellise vabadusekaotusliku karistuse kandmiseks, mis jäeti algusest peale tingimisi kohaldamata, kuid mis hiljem pöörati täitmisele seoses tagaotsitava järgneva süüdimõistmisega uues kuriteos, ja olukorras, kus selle täitmismäärus oli selle süüdimõistmise tõttu kohustuslik, kujutab järgneva süüdimõistmiseni viiv menetlus ja/või täitmismääruseni viiv menetlus endast osa „kohtulikust arutelust, mille tulemusel otsus tehti“, nõukogu raamotsuse 2002/584/JSK artikli 4a lõike 1 tähenduses?

2. Kas esimeses küsimuses kirjeldatud asjaoludel on vahistamismäärust täitval õigusasutusel õigus ja/või kohustus esitada päringuid selle kohta, kas teise süüdimõistmiseni viinud menetlus ja/või täitmismääruseni viinud menetlus, mis viidi läbi ilma tagaotsitavata, toimus kooskõlas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artikliga 6, ja eelkõige selle kohta, kas tagaotsitava

puudumine neist menetlustest rikkus kaitseõigust ja/või tagaotsitava õigust õiglasele kohtupidamisele?

3.a) Kas esimeses küsimuses kirjeldatud asjaoludel on vahistamismäärust täitval õigusasutusel juhul, kui ta on kindel selles, et teise süüdimõistmise ja täitmismääruseni viinud menetlus ei toimunud kooskõlas Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni artikliga 6, ja eelkõige selles, et tagaotsitava puudumine rikkus kaitseõigust ja/või tagaotsitava õigust õiglasele kohtupidamisele, õigus ja/või kohustus a) keelduda tagaotsitava üleandmisest põhjusel, et selline üleandmine oleks vastuolus konventsiooni artikliga 6 ja/või Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 ja artikli 48 lõikega 2, ja/või b) nõuda, et vahistamismääruse teinud õigusasutus esitaks üleandmise tingimusena kinnituse selle kohta, et tagaotsitaval on üleandmise korral õigus taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata ning õigus osaleda sellel kohtulikult arutelul, mis võimaldab asja, sealhulgas uue tõendusmaterjali sisulist uuesti läbivaatamist ja mille tulemuseks võib olla täitmismääruse tühistamine?

b) Kas küsimuse 3a puhul kohaldatav kriteerium on see, kas tagaotsitava üleandmine rikuks tema põhiõigusi, mis tulenevad konventsiooni artiklist 6 ja/või harta artiklist 47 ja artikli 48 lõikest 2, ning kui see nii on, siis kas asjaolu, et teise süüdimõistmise ja täitmismääruseni viinud menetlus toimus tagaselja ja et tagaotsitava üleandmise korral ei oleks tal õigust taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata, on piisav, et vahistamismäärust täitev õigusasutus võiks teha järelduse, et üleandmine rikuks nende õiguste olemust?

Viimased [märkused]

- 38 Apellatsioonkaebuse menetlemine peatatakse kuni Euroopa Liidu Kohtu otsuseni eelotsuse küsimuste kohta. Arvestades asjaolu, et apellant on praegu kautsjoni vastu vabastatud, ei pea kohus vajalikuks taotleda selle eelotsusetaotluse läbivaatamist kiir- või kiirendatud menetluse korras.

[...]

LISA – 2003. AASTA SEADUSE § 45

45. – Isikut ei anta käesoleva seaduse kohaselt üle [...], välja arvatud juhul, kui Euroopa vahistamismääruses on ära toodud raamotsuse [...] lisas oleva vahistamismääruse vormi punkti d punktides 2, 3 ja 4 nõutud andmed, nagu on ära toodud selles paragrahvis olevas tabelis.

TABEL

d) Märkida, kas isik ilmus isiklikult kohtulikule arutelule, mille tulemusel otsus tehti:

1. ☐ Jah, isik ilmus isiklikult kohtulikule arutelule, mille tulemusel otsus tehti.

2. ☐ Ei, isik ei ilmunud isiklikult kohtulikule arutelule, mille tulemusel otsus tehti.

3. Kui te märgistasite punkti 2 all oleva lahtri, palun kinnitage ühte järgmisest:

☐ 3.1a. asjaomasele isikule esitati ... (päev/kuu/aasta) isiklikult kohtukutse ning seega teavitati teda sellest, millal ja kus pidi kava kohaselt toimuma kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti, ja teda teavitati sellest, et otsuse võib teha ka siis, kui isik ei ilmu kohtulikule arutelule,

VÕI

☐ 3.1b. asjaomasele isikule ei esitatud kohtukutset isiklikult, vaid ta sai tegelikult muul viisil ametliku teabe selle kohta, millal ja kus pidi kava kohaselt toimuma kohtulik arutelu, mille tulemusel otsus tehti, sellisel viisil, et ühemõtteliselt tehti kindlaks, et ta oli kavandatud kohtulikust arutelust teadlik, ja teda teavitati sellest, et otsuse võib teha ka siis, kui ta ei ilmu kohtulikule arutelule,

VÕI

☐ 3.2. asjaomane isik, olles kavandatud kohtulikust arutelust teadlik, on andnud volitused enda kohtulikul arutelul kaitsmiseks asjaomase isiku või riigi poolt määratud õigusnõustajale, kes teda kohtulikul arutelul ka kaitses,

VÕI

☐ 3.3. asjaomasele isikule toimetati otsus kätte ... (päev/kuu/aasta) ning teda teavitati sõnaselgelt õigusest taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata ning tema õigusest osaleda sellel kohtulikul arutelul, mis võimaldab asja, sealhulgas uue tõendusmaterjali sisulist uuesti läbivaatamist ja mille tulemuseks võib olla algse otsuse tühistamine, ning

☐ asjaomane isik teatas sõnaselgelt, et ta ei vaidlusta seda otsust,

VÕI

- ☐ asjaomane isik ei taotlenud asja uuesti läbivaatamist ega kaevanud otsust edasi kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul,

VÕI

- ☐ 3.4. asjaomasele isikule ei toimetatud otsust isiklikult kätte, kuid:

- asjaomasele isikule toimetatakse otsus isiklikult kätte viivitamatult pärast üleandmist

ning

- otsuse kättetoimetamisel teavitatakse asjaomast isikut sõnaselgelt õigusest taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata ning tema õigusest osaleda sellel kohtulikul arutelul, mis võimaldab asja, sealhulgas uue tõendusmaterjali sisulist uuesti läbivaatamist ja mille tulemuseks võib olla algse otsuse tühistamine, ning

- asjaomast isikut teavitatakse ajavahemikust, mille jooksul ta peab taotlema asja uuesti läbivaatamist või kaebama otsuse edasi ning mille kestus on ... päeva.

4. Kui märgistasite punkti 3.1b, 3.2 või 3.3 all oleva lahtri, palun esitage teave selle kohta, kuidas asjaomane tingimus on täidetud.“